

Til Kunnskapsdepartementet

Vår ref.:
BJDeres ref.:
[Navn]Dato:
12.12. oktober 2022

Høring grunnlag for ny universitets- og høyskolelov

Tekna – Teknisk-naturvitenskapelig forening er den største masterforeningen i Norge, og den største fagforeningen i Akademikerne med over 98 000 medlemmer. Våre medlemmer har mastergrad eller mer fra tekniske og naturvitenskapelige fagområder.

Tekna ønsker med dette å gi vårt innspill til noen av de foreslåtte lovendringene samt dele noen betraktninger om enkelte av de sakene i høringsnotatet som departementet ønsker tilbakemeldinger på.

Vurdering og sensur

Departementet foreslår å:

- endre kravet om to sensorer slik at det vil gjelde ved sensur av
 - a. bacheloroppgaven eller lignende oppgaver, det vil si større arbeider der det stilles krav til fordypning og selvstendighet
 - b. alle eksamener som alene utgjør 15 studiepoeng eller mer,
 - c. ikke-etterprøvbare eksamener
- oppheve kravet om at minst én av sensorene skal være uten tilknytning til den delen av utdanningen der vedkommende skal være sensor.

Tekna er glad for at man har imøtekommet de utfordringene som lå i det vedtatte lovforslaget fra Stortinget i 2021.

Tekna mener at knekkpunktet på 15 studiepoeng eller mer kan være et godt innslagspunkt.

I høringsnotatet vises det til tall fra HK-direktoratet som viser til at ca 31,7 prosent av alle eksamener høsten 2021 hadde et omfang på 15 studiepoeng eller mer. Det kan synes som om innslagspunktet på 15 studiepoeng er valgt for å redusere omfanget av sensurarbeidet og de økonomiske kostnadene. Tekna mener utvidet bruk av to sensorer fortsatt vil gi økte kostnader for

institusjonene, som igjen vil bety flytting av ressurser fra undervisning til sensur.

Tekna mener derfor det må legges til grunn at man får finansiert merkostnaden ved økt sensurering som konsekvens av lovforslaget.

UHRs veiledende retningslinjer for sensur anbefaler at det bør være to sensorer på muntlig og andre eksamener som ikke lar seg etterprøve. I høringsnotatet fra departementet pekes det på at ikke-etterprøvbare eksamener er muntlig eksamen og eksamen i utøvende kunst samt praksisstudier og oppgaver som gjøres i forbindelse med praksis. Dette er ikke presisert i UHRs veiledende retningslinjer, da praksis per i dag ikke har sensur eller defineres som eksamen. Når det gjelder forslaget om at to-sensor-ordningen også skal gjelde praksis, må det klargjøres hvilken betydning det eventuelt vil kunne få for vurdering av studenter som gjennomfører praksisstudier og som skal sluttvurderes. Ikke alle praksisstudier har en sluttvurdering.

Tekna mener konsekvenser av en eventuell innføring av krav om to sensorer på praksis må utredes mer grundig.

Tekna mener det må klargjøres hva som ligger i selvstendig og fordypende arbeid.

Tekna viser til at det i lovforslaget ligger inne krav om to sensorer ved bacheloroppgaven eller *lignende oppgaver*. Hva legger man i begrepet *lignende oppgaver*? En bacheloroppgave er ofte på 15 studiepoeng, men kan også være på 10.

Tekna mener det er behov for en klargjøring av hva som ligger i «lignende oppgaver».

Tekna er svært opptatt av at studentene skal bli rettferdig og korrekt vurdert. Vi er nødt til å ta på alvor at studenter opplever det som krevende å klage på en sensur og overprøve faglæreres vurdering. Studentenes rettssikkerhet skal trygges.

Tekna har tidligere foreslått å nedsette en ekspertgruppe som kan gjøre et grundig arbeid med studentvurdering. Resultatet av ekspertgruppens arbeid vil være et viktig grunnlag for endringen av bestemmelsene om vurdering i UH-loven.

Utvalget må se på vurderingsordningene og komme med anbefalinger om hvordan vi best ivaretar studentenes læring, rettssikkerhet og hvordan man sikrer tilstrekkelig kapasitet blant vitenskapelig ansatte til et læringsfremmende vurderingsarbeid. Det vil derfor være naturlig å gjøre en vurdering av klageadgang og retten til begrunnelse.

Tekna viser til at det er på gang svært mye pedagogisk og faglig utviklingsarbeid som skal bidra til økt læringsutbytte og mer relevans i studiene. Da trenger vi ressurser og vi trenger pedagogisk handlingsrom.

På NTNU har prosjektet Fremtidens Teknologistudier levert sine forslag til løsninger for å bedre innholdet og arbeidsmetodene innen teknologistudiene. Slikt arbeid gjøres nå mange steder.

Utdanningsminister Brenna har satt i gang et arbeid for å se på alternative eksamensformer i grunnskolen, og vi mener det derfor vil være naturlig å følge opp dette arbeidet også overfor UH-sektoren. Å legge opp til et slikt løp med en ekspertgruppe/fagutvalg vil være svært passende.

Tekna foreslår at det nedsettes en ekspertgruppe som kan gjøre et grundig arbeid med studentvurdering.

Tekna mener man i denne sammenheng også må se på ordningen med felles klagenemnd.

Midlertidige ansettelses

Regjeringen vil stramme inn antall midlertidige ansettelses. De peker blant annet på at høy grad av midlertidighet svekker evnen til å konkurrere om arbeidskraft, gjør det krevende å skape gode forsknings- og undervisningsmiljøer, og kan også føre til en kultur for kortsiktig «artikkelavkastning».

1. Åremål

Departementet viderefører forslaget om å begrense åremålsperioden for postdoc til én periode. Det har vært en del uklarhet om hva forslaget [faktisk innebærer](#). I forslaget som forelå var det, i motsetning til det vi antok sist, kun foreslått at det skal være maks én postdoc-periode per institusjon. Dette er å innta en bestemmelse fra forskriften inn i lov, og ikke en faktisk endring i loven. Tekna var mot forslaget om begrensning til én periode sist det var oppe, blant annet fordi det kan hindre forlengelse av en toårig periode til en fireårig, og fordi det hemmer norske forskere i konkurranse med utenlandske forskere som vil ha adgang til flere perioder. En annen konsekvens vil kunne være at postdoc som har innhentet forskningsmidler og startet et prosjekt ikke får muligheten til å fullføre prosjektet hvis det går utover én periode.

Tekna mener begrensningen på postdoc bør være på antall år, inntil fire, istedenfor begrenset til én periode.

Departementet mener at bestemmelsen om å ansette mellomledere (dekan, undervisningsleder, studieleder, instituttleder) på åremål (§ 6-4 første ledd bokstav c) blir brukt i for stort omfang. Det er ikke foreslått noen endring av bestemmelsen, men departementet ber om syn på om den kan fjernes.

Tekna ser ikke at det å ansette dekaner og andre mellomledere på åremål er et problem for sektoren, det er andre midlertidige stillinger man bør se på først.

Departementet viser til at de avventer forslag om endring i bestemmelsene om postdoktor, stipendiater, vitenskapelige assistenter, spesialistkandidater og innstegsstillinger til NOKUT og HK-direktoratet har lagt frem sin gjennomgang av forskriftssystemet. Dette er Tekna enig i.

Tekna mener det er behov for en opprydning i lovens struktur, og støtter den opprydningen i loven som utvalget foreslår.

Lovutkastet framstår som mer tydelig. Tekna ser det som særlig positivt at reglene for ansettelse foreslås samlet i et eget kapittel. 2.

Tekna vil på overordnet basis anbefale at det settes i gang et arbeid med å gjennomgå sentrale og lokale forskrifter gitt med hjemmel i loven for å fortsette «ryddearbeidet».

2. Midlertidig ansettelse i undervisnings- og forskerstilling

Lovens § 6-5 første ledd gir hjemmel til å ansette midlertidig i inntil tre år hvis det ikke har meldt seg noen som er klart kvalifisert for fast ansettelse.

Departementet viser til at de ikke har oversikt over bruken av bestemmelsen. De mener uansett den er overflødig, siden institusjonene kan ansette fast i en lavere stilling og gi vedkommende opprykk på ordinært vis dersom de opparbeider seg høyere kvalifikasjoner.

Departementet foreslår også å fjerne § 6-5 andre ledd, som gir mulighet til å ansette midlertidig i en lavere stilling der i tilfeller som i første ledd. Dersom en kandidat er ønsket, og behovet er fast, mener departementet at vedkommende skal ansettes fast, uavhengig av stillingskode.

Tekna vil påpeke at høyskoler med universitetsambisjoner kan ha behov for å ansette i den høyere stillingskategorien for å nå kravene. Å fjerne bestemmelsen kan derfor være problematisk for enkelte institusjoner.

Det er viktig å ha muligheten til å hente inn erfarne kandidater utenfra for å unngå «akademisk innavl». Nye og strengere krav til pedagogisk kompetanse for å bli professor gjør det vanskeligere å rekruttere denne typen kompetanse dersom bestemmelsen fjernes. Tekna viser til at man kan gis muligheten til å tilby fast ansettelse på vilkår.

Tekna mener også bestemmelsen er nyttig der institusjonene ønsker å rekruttere seniorforskere som mangler formell pedagogisk kompetanse.

3. Bistillinger

Departementet vil oppheve § 6-6 om særregler for visse typer bistillinger og henviser denne typen stillinger til det vanlige regelverket om deltidsstillinger. Departementet mener blant annet at det vil øke mobiliteten mellom sektorene og redusere midlertidighet, siden flere vil bli ansatt fast i deltidsstillinger.

Tekna mener det er vanskelig å se hvordan denne endringen harmoniserer med ønsket om mer arbeidslivsrelevans og tettere tilknytning til næringslivet, da det gjerne er nettopp denne typen kompetanse bistillinger benyttes til. For Tekna fremstår bistillinger som en ønsket form for midlertidighet, og ikke et problem for sektoren. Professor II-stillinger er viktige, skaper arbeidslivsrelevans og gjør det mulig å hente inn spisskompetanse. Det er også langt mindre problematisk at denne typen stillinger er midlertidige, fordi de som innehar dem har en annen, som regel fast 100 prosent stilling, et annet sted.

I tillegg til professor II-stillingene er det også viktig å bevare muligheten til å ansette studenter i mindre stillinger uten at de må konkurrere med eksterne søkere, slik det gjerne blir dersom det gjøres om til faste deltidsstillinger.

Tekna støtter ikke forslaget om å oppheve særregler for visse typer bistillinger.

Nedleggelse av studiesteder og avvikling av sentrale profesjonsfag

Departementet foreslår at nedleggelse av studiesteder og avvikling av sentrale profesjonsfag med stor regional betydning skal avgjøres av Kongen i statsråd, se forslaget til § 9-2 fjerde ledd.

Tekna mener dette innebærer et stort inngrep i institusjonenes frihet, undergraver styrets autoritet og bryter med tillitsreformen.

Forslaget vil begrense muligheten til å ha midlertidige campuser, for eksempel satellitter finansiert av industrien i en avgrenset tidsperiode. Institusjonene kan ikke ta på seg å opprette slike tilbud, som er et gode for studentene, dersom de ikke vet om tilbudet kan legges ned igjen når finansieringen faller bort. Fullmakten må ligge hos institusjonene.

Tekna mener det er uheldig dersom institusjonene skal kunne opprette studiesteder, men ikke legge dem ned.

Departementet har bedt om innspill på om forslaget bør begrenses til å gjelde studiesteder og sentrale profesjonsfag med stor regional betydning som allerede finnes i dag.

Tekna mener departementet må fremlegge en oversikt over hvilke studiesteder det her siktes til.

Opptak

Departementet går ikke videre med forslaget om å ta inn opptaksbestemmelser i loven, men vil beholde dem i forskrift. Videre ønsker de å endre begrepsbruken, slik at «generell studiekompetanse» nå forbeholdes opptak på grunnlag av fullført og bestått videregående opplæring med riktig fagsammensetning og timeantall.

Departementet foreslår videre en presisering av hjemmelen om positiv særbehandling, slik at det ikke begrenses til å bare gjelde kjønn, men alle grunnlag i likestillings- og diskrimineringsloven.

Tekna stiller seg bak forslagene, men mener man kan avvente lovarbeid på dette området til etter behandling av anbefalingene fra det nedsatte Aasen-utvalget (Opptaksutvalget).

Norsk som fagspråk

Departementet lister opp fire alternativer de mener kan hjelpe til å styrke norsk som fagspråk. De har imidlertid landet på at dette ikke bør reguleres i lovteksten, og dagens lovkrav er tilstrekkelig hvis de tydeliggjøres i de nye forarbeidene. Tekna har tidligere ment at doktorgrader må ha sammendrag på norsk. Dette ser ut til å bli ivarettatt gjennom forskrift, men Tekna vil igjen presisere at dette er viktig.

Tekna mener at vi utdanner for få forskere med norskspråklig kompetanse, og at utenlandske stipendiater i mye større grad trenger en introduksjon til norsk arbeidsliv, bedre norsk språkopplæring og i større grad bør få mulighet til å ha pliktarbeid som en del av stipendiatperioden. Det vil gjøre dem bedre rustet til en karriere i norsk arbeidsliv.

Når andelen stipendiater med norsk som fagspråk synker, reduseres også arbeidslivsrelevansen for en del. De fleste stipendiater skal ikke jobbe ved et universitet, de skal ut å bidra til verdiskaping i det private næringslivet. I mange bransjer er det krav om gode norskkunnskaper. Uten norskopplæring som en del av forskeropplæringen risikerer vi at gode forskerressurser ikke kan brukes der de trengs mest.

Norskkunnskaper har også en side mot HMS. Mange dokumenter, blant annet på lab og fra Statsbygg, finnes bare på norsk. Manglende språkkunnskap gjør at det er vanskelig å sette seg inn i sikkerhets- og arbeidsmiljødokumenter.

Departementet ønsker for øvrig å ta inn i loven at institusjonene har et særlig ansvar for samisk forskning og utdanning, og for å vedlikeholde samisk som fagspråk. Det er uklart hva det betyr i praksis. Tekna mener det derfor er uklart om dette vil ha økonomisk konsekvenser.

Det er viktig å fremme samisk som fagspråk. Det er imidlertid ikke hensiktsmessig at alle fagmiljøer skal ha dette som krav. Det er bare de fagmiljøene som er store nok til å opprettholde god språklig kompetanse på samisk som må pålegges dette. Forslaget bør spisses inn mot de miljøene der det er naturlig å ha samisk fagkompetanse.

Tekna mener dette er et område som bør dette kartlegges nærmere, og være gjenstand for et eget forslag på et senere tidspunkt.

Gradssystemet

Gradssystemet er i dag ikke lovregulert. Etter departementets syn er det lite hensiktsmessig at systemet kun er beskrevet i stortingsmeldinger fra 2001 og 2002. De ønsker derfor å lovfeste strukturen bachelor-mastergrad-phd, slik det i stor grad er ute i institusjonene. Dette er også en lovfesting av de internasjonale forpliktelsene som følger av Bologna-prosessen. Departementet mener lovendringen ikke vil ha konsekvenser for eksisterende studietilbud som f.eks. integrerte, femårige mastergrader.

Presisering av lovbestemmelsen skal legges til forskrift. Departementet foreslår å slå sammen enkelte forskriftsbestemmelser.

Tekna stiller seg bak forslaget.

Tekna vil benytte anledningen til å påpeke at de integrerte mastergradene er av stor betydning for å sikre et høyt nivå på kandidatene. Integrerte 5-årige studier gir en mer helhetlig og avansert kompetanse. Tekna frykter et svekket nivå på mastergraden hvis man går bort fra integrerte løp og heller prioriterer masterstudier som påbygg til bachelor. Tekna har erfart at mastergraden ligger nærmere nivået for en bachelor ved et slikt todelt løp. Sivilingeniørene har en unik akademisk kompetanse i tillegg til den profesjonsutdanningen ingeniørutdanninger gir.

Tekna er mot endringer som svekker betydningen av dette løpet med koblingen mellom profesjonskompetanse og akademisk kompetanse.

Tvungen avslutning av doktorgraden

Departementet foreslår den samme endringen av bestemmelsen om tvungen avslutning på grunn av vitenskapelig uredelighet som sist, men med en presisering av at det skal gjelde doktorgradskandidater, ikke PhD-kandidater. Begrunnelsen er at det klargjør at alle typer doktorgrader er omfattet. Dette er kun en språklig endring.

Tekna støtter forslaget.

Konsekvenser av endringsforslagene

Departementet mener at ingen av forslagene over har økonomiske eller administrative konsekvenser.

Tekna er uenig i at ingen av forslagene har økonomiske eller administrative konsekvenser og viser til kommentarer under enkelte av punktene over.

Finansiering

Høringsnotatet sier ikke noe om finansiering av institusjonene. Det er fortsatt et stort behov for avklaring på dette punktet.

Tekna hadde sett at man hadde fikk på plass et nytt finansieringssystem for UH-sektoren som varslet, før man fremme forslag om større endringer i loven.

Med vennlig hilsen

Line Henriette Holten
Generalsekretær